

והיו לאתת ולמועדים

בראשית א' י"ד והיו לאתת ולמועדים ולימים ושנים, ופרש"י והיו לאתת כשהמאורות לוקין סימן כו', ולמועדים על שם העתיד שעתידיים ישראל להצטוות על המועדות והם מונים למולד הלבנה.

ומצינו פי' חדש בפמ"ג או"ח סי' ל"א, דהנה במנחות ל"ו ב' אי' ר"ע אומר יכול יניח אדם תפילין בשבתות וימים טובים ת"ל והיה לאות על ידך ולטוטפות בין עיניך מי שצריכין אות יצאו שבתות וימים טובים שהן גופן אות, והנה בשבת נאמר (בפ' כי תשא) כי אות היא כו' אבל היכן מצינו אות ביו"ט, ויש מפרשים שיו"ט

איקרי שבת, אבל עדיין ק' להסוברים שגם חול המועד אין בו תפילין וחיה"מ לא איקרי שבת, וכי פמ"ג שיש לפי הפסוק והיו לאתת היינו ימים טובים, ולמועדים היינו ראשי חודשים, ולפ"ז מבואר בכתוב שיו"ט נקרא אות, וא"כ שפיר אפ"ל שגם חיה"מ בכלל.

והנה מש"כ שר"ח איקרי מועד וציון ע"ז לעי' בסי' תי"ט, הנה מצינו כן בערכין י' ע"ב שהק' בגמ' ראש חדש דאיקרי מועד לימא (הלל) ופרש"י דכתיב (איכה א) קרא עלי מועד ובפ"ד במס' תענית (כט) תמוז דההוא שתא מלווי מלייה דכתיב קרא עלי מועד. ולפ"ד הפמ"ג הרי אפ"ל דמה שאמרו בערכין ראש חדש איקרי מועד הוא ע"פ הכתוב והיו לאותות ולמועדים דזה קאי על ר"ח, אלא שרש"י שם כ' מקור אחר ולא כ' מקור זה, משום דאזיל לש"י דמועדים דהך קרא קאי על ימים טובים.

חיובי האשה לבעלה

אעשה לו עזר כנגדו. בכתובות נ"ט ב' ואלו מלאכות שאשה עושה לבעלה טוחנת ואופה ומכבסת מבשלת כו', ובתו' דף ס"ג דנו באומרת איני ניזונת ואיני עושה אם חייבת במלאכות אלו, ובר"ן מבואר שחייבת, והנה בפנ"י בקו"א כ' דבר מיוחד דאף שמעשי ידי האשה לבעל רק מדרבנן אבל טוחנת הוא חיוב דאורייתא, והביא כן מיבמות ס"ג א' אשכחיה ר' יוסי לאלהו א"ל כתיב אעשה לו עזר במה אשה עוזרתו לאדם, א"ל אדם מביא חיטין חיטין כוסס, פשתן פשתן לובש, לא נמצאת מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו, ומבואר דמה שכתוב בתורה עזר כנגדו היינו שטוחנת לו חיטים ומשמע שהוא חיוב דאורייתא, והנה לפ"ד חיוב זה יהא גם בעשיית בגדים כמו שאמרו שם גבי פשתן. ובדאי שלהסוברים שבאומרת איני ניזונת ואיני עושה פטורה מלטחון דהוי דרבנן.

ובגיטין מ"ז ב' איתיביה ר' יוחנן לר"ל ולביתך מלמד שאדם מביא ביכורי אשתו וקורא והיינו דמוכח שקנין פירות כקנין הגוף, ובתוד"ה ולביתך כ' וא"ת והא מן התורה אין לבעל פירות בנכסי אשתו אלא תקנתא דרבנן בעלמא היא א"כ ע"כ גזירת הכתוב הוא, ויש לומר דדרך נשים שנותנות פירות לבעליהן וכי האי גוונא איירי קרא וכענין זה אמרי' בריש קדושין (ד.) אי כתב רחמנא

מעשה ידיה לאביה דקא מיתזנא מיניה ואע"ג דמדאורייתא אינו חייב במזונות בתו אלא דאורחא דמילתא הוא שהוא זן אותה עכ"ל, ולפ"ז אין רא"י מהגמ' ביבמות הנ"ל שהוא חיוב דאורייתא, ד"ל שנקראת עזר כנגדו משום שכך הדרך. ועי' בכתובות ל"ט א' בתוד"ה הואיל ור"י מפרש דנישואין מוציאין מרשות אב מדדרשין איש אמו ואביו תיראו איש סיפק כו' אשה אין סיפק בידה לעשות, ולא נהירא דמעשה ידיה אינו לבעל מן התורה עכ"ל, ויש ליישב ד' ר"י ע"פ התו' בגיטין שכך הדרך ליתן מעשי ידיים לבעל, ומזה מוכח שנישואין מוציאין מרשות אב דאל"כ הרי מע"י לאביה ואינה יכולה ליתנם לבעל.

מנין הקרואים בש"ת שחל בשבת

ברמ"א סי' תרס"ט ונהגו להרבות הקרואים לספר תורה וקורים פרשה אחת הרבה פעמים ואין איסור בדבר. והנה המנהג לקרות ה' קרואים עד מעונה ושוב חוזרים וקורין מתחלת הפרשה עד מעונה ולחתן תורה קורים ממעונה עד סוף התורה, והנה כ"ז א"ש ביו"ט דסגי בה' קרואים אבל בשבת שצריך ה' קרואים הרי לכא' אין כאן אלא ו' קרואים ואמנם מוסיפין וקורין להרבה קרואים נוספים אבל עי' בסי' רפ"ב ס"ב שכו' מותר לקרות עולים הרבה אע"פ שקרא זה מה שקרא זה וחוזר ומברך אין בכך כלום, וכי רמ"א ויש אוסרים וכן נהגו במדינות אלו חוץ מבשמחת תורה שנהגו להרבות בקרואים ונהגו כסברא הראשונה ע"כ, וכי שם במג"א ומ"מ אין עולה למנין ז', וכ"ה במ"ב שם, וא"כ אלו שקורין מה שכבר קראו קודם לכן אין עולים למנין הקרואים וא"כ אין כאן אלא ו' קרואים, וע"כ יש שמחלקים את הפרשה הראשונה לשנים וכהן קורא עד ישא מדברותיך ואח"כ קורא לוי וע"כ יש ז' קרואים, או שאפשר לקרות לשני פרשת מעונה עד ויעל משה וע"כ יש ו' קרואים ובצירוף עם חתן תורה יש ז' קרואים.

והיה אפ"ל שא"צ לזה אלא הואיל וחתן בראשית קורא עוד מבראשית א"כ חשיב שיש כאן ז' קרואים, ואף שאין כולם בפרשת ברכה אין בכך הפסד, וכמו שמצינו ברי"ח טבת שחל בשבת שקורין בפרשת מקץ ו' קרואים ושוב קורין לשביעי בפרשת ראש חדש ומפטיר של חנוכה, וכמבואר בשו"ע סי' תרפ"ד ס"ג, והיינו דאף שלא קראו כל ז' קרואים בפרשת השבוע מ"מ מצרפים את הקורא בפרשת ראש חדש, וכן ברי"ח אדר שחל להיות בשבת שקורין ו' בפרשת השבוע ושביעי קורא בפרשת ראש חודש ומפטיר בפרשת שקלים, (עי' שו"ע תרפ"ה ומ"ב ס"ק ד'), וכן ר"ח ניסן שחל בשבת שקורין ו' בפרשת השבוע ושביעי קורא בפרשת



ראש חדש ומפטיר בפרשת החדש הזה לכם, וה"נ נימא דסגי בו קרואים בפרשת השבוע ושביעי בפרשת בראשית.

אולם נ' דלא דמי דהנה במגילה ל"א א' מבואר שקריאת שמחת תורה היא בפרשת וזאת הברכה ולא נזכר כלל קריאת פרשת בראשית, וכן ברמב"ם הל' תפלה פ"ג נזכר רק קריאת פרשת ברכה ולא נזכר פרשת בראשית, ורק בטור וש"ע סי' תרס"ט כ' ד"ז שקורין גם בפרשת בראשית, וע"ש בטור שכי' "ורגילין להתחיל מיד בראשית כדי שלא יהא פתחון פה לשטן לקטרג לומר כבר סיימו אותה ואינם רוצים לקרותה עוד", ונמצא שקריאת בראשית אינה מדינא דגמרא אלא ממנהגא, (וע' ב"י סי' רפ"ב בשם רד"א בשם גאון שהובא ג"כ ד"ז שמתחילין בפרשת בראשית).

והשתא יש לדון דקריאת ז' קרואים צריך להיות בקריאה שהיא מדינא, אבל במה שמוסיפין שלא מדינא יל"ע אי סגי בקריאה זו לצירוף של ז' קרואים, ונ' להוכיח ד"ז מעיקר מה שמבואר במג"א דאף שמותר לחזור ולקרות מה שקראו כבר אבל אין זה עולה למנין ז', וי"ל דהוא מה"ט משום שהוספות אלו אינם מחובת הקריאה וע"כ אין עולה בהם למנין ז'.

ונפ"מ עוד בזה דהנה ברמ"א סי' קל"ה כ' שאם בטלו שבת אחת קריאת הפרשה בצבור לשבת הבאה קורין אותה פרשה עם פרשה השייכת לאותה שבת, והנה הרבה פעמים שחל שביעי של פסח ביום ו' ובחול"ל שבת הוא יו"ט שני וא"כ אין קורין בפרשת השבוע כמו בא"י, וכן אם שבועות חל ביום ו' ובשבת הוא יו"ט שני בחול"ל ואין קורין בפרשת השבוע כמו בא"י, והשתא מי שבא מחול"ל לא"י אחר ז' של פסח או שבועות באופן הנ"ל הרי חסר לו פרשת השבוע, ויש שמשלימין עם קריאת פרשת השבוע שעומדין בה, וקורין לכהן את כל הפרשה הקודמת שהחסירו עד שני בפרשה שעומדין בה, (ע' סי' יו"ט שני כהלכתו פ"ט הערה ל"ד בשם הגר"ש אלישיב ז"ל), והנה בשערי אפרים שער ז' ס"א מבואר שכאשר משלימים פרשה שהחסירו יש לקרות הקרואים ג' בפרשה ראשונה ולחבר הפרשיות ברביעי וכמו שעושים בכל ב' פרשיות מחוברות, ונ' שהמנהג הנ"ל הוא באופן שאין ההשלמה מדינא דהנה ע' בתשו' מהר"ם מינץ סי' פ"ה שכשרוב הצבור קראו ורק מיעוטם החסירו אין דין להשלים, וא"כ אם רוב האנשים לא החסירו ורק מצטרפים עם אלו שבאו מחול"ל א"כ אין ההשלמה מדינא אלא מחומרא, ומצינו עוד השלמה שאינה מדינא דהנה ע' מ"ב שם ס"ק ו' אם בטלו כמה שבתות אם יש השלמה לכל השבתות או רק לשבת האחרונה וכי' שמד' הגר"א נ' שההשלמה היא רק לשבת האחרונה, והרי ידוע שהגר"א עצמו השלים כמה שבתות אחר שיצא מבית האסורים ע' בס' תוספת מעשה רב, וגם באופן הנ"ל הרי רוב הצבור שמעו, וע"כ דהיה השלמה שאינה מדינא, וא"כ נ' שכל מה שכי' בשערי אפרים שמחלקים הקרואים לפרשה של ההשלמה ולפרשה שקורים עתה הוא רק כשההשלמה היא מדינא, אבל כשאין ההשלמה מדינא א"א לעלות בה קרואים וכש"נ שמנין הקרואים צריך להיות בקריאה שהיא מדינא ולא בקריאה של הוספה שאינה מדינא.

והואיל וכן י"ל דאין קריאת בראשית עולה למנין ז' וצריך לקרות ז' קרואים מפרשת ברכה שהיא מדינא, משא"כ בר"ח טבת שחל בשבת דשפיר עולה קריאת ר"ח למנין ז' כיון שהיא קריאה של חובה וכמבואר במגילה ל' ע"ב וכ"ט ע"ב ע"ש, ושפיר מצטרף למנין ז'.

והנה בשו"ע רפ"ב ס"א כ' מוציאין ס"ת וקורין בו שבעה ואם רצה להוסיף מוסיף, וכי' רמ"א "וה"ה ביו"ט מותר להוסיף על מנין הקרואים וי"א דביו"ט אין להוסיף וכן נהגו במדינות אלו מלבד בשמחת תורה שמוסיפין הרבה", וע' ר"ן במגילה על דף כ"א שבד' רש"י מבואר שביו"ט אפשר להוסיף ואחרים אומרים שרק בשבת אפשר להוסיף ולא ביו"ט, וזהו שכי' הרמ"א שנהגו במדינות אלו כשי' זו שכי' הר"ן אבל בשמחת תורה סומכים על השיטה הראשונה שאפשר להוסיף ביו"ט, והנה לד' זו שהביא הר"ן הרי גם בשמחת תורה א"א להוסיף וא"כ צ"ע איך יתקיים המנהג לקרות בבראשית, שהרי להוסיף אי אפשר וא"כ צריך לקרות בראשית ממנין ה' קרואים ולהנ"ל הרי אי אפשר לעשות כן כיון שקריאת בראשית אינה מדינא אלא ממנהגא וצריך לקרות הקרואים מהקריאה שהיא מחיובא.

שו"ר במעשה רב סי' רל"א שכי' "בש"ת בשחרית קוראין ה' קרואים היינו ד' בוזאת הברכה חתן תורה לרביעי וחתן בראשית לחמישי ומפטיר, ואם היה העם רב שצריכין לעלות חזרו וקראו לפני צבור אחר כמנהג העולם", ומבואר שהגר"א לא רצה להוסיף גם בש"ת, (ואף שבבאור הגר"א על ד' הרמ"א הנ"ל הוכיח דקימ"ל דמעיקר הדין אפשר להוסיף ביו"ט מהמבואר ברמ"א סעיף ד' שכי' "וכן נוהגים בימים טובים שאין מפטיר ממנין הקרואים אבל בחול שאסור להוסיף על מנין הקרואים השלישי הוא מפטיר", ומבואר דקימ"ל שביו"ט אפשר להוסיף, אבל עכ"פ מבואר שהגר"א לא רצה להוסיף אף בש"ת), וע"כ גם חתן בראשית היה מכלל ה' קרואים, ומבואר דחתן בראשית עולה למנין הקרואים ואף שאינה קריאה מדינא ודלא כש"נ, וע"כ צ"ל דמה שמבואר במג"א שאם חוזרים וקוראים מה שקראו כבר שאין קריאה זו עולה למנין ז' דאינה משום שאינה קריאה של חיוב אלא הוא רק מפני שכבר קראו קריאה זו, ולפ"ז הרי גם בשבת שצריך ז' קרואים י"ל דחתן בראשית יעלה לז' קרואים.

והנה ע' רמ"א קל"ה ס"י וי"א דאין לקרות כהן או לוי למנין שבעה אבל לאחר שנשלם המנין יכולים לקרות כהן או לוי וכן נוהגין במדינות אלו ומיהו במקום צורך ודחק יש לסמוך אסברא ראשונה, וע' במ"ב דמקום צורך ודחק היינו כגון בשמחת תורה, אבל מ"מ אפשר שבש"ת שחל בשבת אם רוצים לקרות לעוד כהנים לתורה, עדיף שיקראו קודם לכן ז' קרואים ורק אח"כ יקראו לכהן שני כדי לצאת ידי שיי' זו שכי' הרמ"א ואף שמבואר שבמקום צורך ודחק כגון ש"ת א"צ לזה מ"מ מה שנוהגים לקרות בשבת ז' קרואים בפעם הראשונה הוא כדי לצאת ידי שיי' זו. ולפ"ז אם אירע שלא חילקו בקריאה הראשונה לז' אלא רק לה' וחזרו כמה פעמים הרי שבקריאה האחרונה שעושים א"צ לחלק לז', כיון שבלא"ה ז' קרואים יש בצירוף חתן תורה וחתן בראשית וכש"נ.